

11. Alflösa, Smedby socken.

Pl. VIII. Nyfunnen.

Vid sökandet efter den runsten, som tidigare varit känd i Alflösa, hittades (aug. 1887) ett fragment af en förut okänd runsten. Det låg som broläggingssten i den nordligaste af de fyra gårdar, af hvilka Alflösa by bestod. Denna gård höll just på att rifvas, och hade mitt besök inträffat senare, hade äfven broläggningen varit upprifven och bortförd.

Fragmentet utgör öfversta delen af en kalkstenshäll, som haft ungefär samma form som Säbystenen nr 18, men kanten har på den sten, af hvilken Alflösafragmentet utgjort en del, varit jemnt tillhuggen och gått parallelt med runslingan. Ty oaktadt fragmentet lidit mycket genom att ligga som brosten och kanten mestadels är afstött, så är den dock bevarad på ett par ställen, af hvilka man kan bedöma det ursprungliga förhållandet.¹

Fragmentets höjd är 75 cm, bredd 74 cm; tjockleken är 8—11 cm. Inskriftsidan har troligen varit jemnad, utan att vara fullständigt släthuggen. Nu är den öfverallt glattsliten; äfven der skärfvor äro bortstötta och affallna, hafva de uppkomna kanterna genom nötning blifvit afrundade och glatta. Till färgen är stenen grå.

Runorna, som stå mellan två parallela linier, äro högst 10 cm höga. Följande 13 runor äro fullständigt eller delvis bevarade:

— ↑↑ · 𐌺↑𐌺𐌺 · 𐌺↑ · *↑[↑] — — ta · stiub · sin · ha(n) —

5 10

Ursprungligen hafva runorna varit kraftigt inhuggna, ehuru strecken nu stundom till följd af ytans nötning äro ganska svaga. Såsom skiljetecken mellan orden användes en rund prick.

Första runan ↑ når ej till gränsstrecket upptill. Det främre kännestrecket, som varit inhugget i en fördjupning, är nu mycket svagt. Framför detta ↑ fins nu icke spår af någon runa. — Fjerde runan är också ↑; genom en tunn flisas utfallande har toppen gått förlorad, men en liten del af främre kännestrecket och större delen af det bortre äro bevarade. — 6:te runan 𐌺 har en mycket bred form och har upptill icke nått till gränsstrecket. — 7:de runan har varit 𐌺, men endast nedre hälften är kvar.

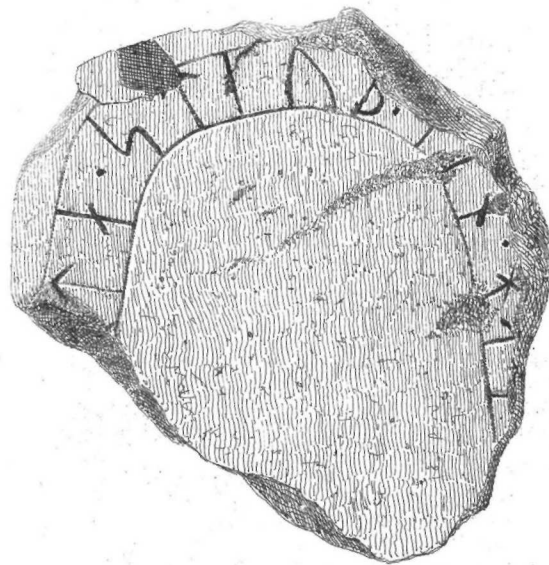
Af 8:de runan är nu ett endast 4 cm långt fragment kvar nedtill i raden. Runan har varit 𐌺. Pricken, som utgör skiljetecken mellan det ord, som börjat med 𐌺, och det föregående ordet, står långt ned i raden, och har fått sin plats der förmodligen för att ej komma i kollision med kröken af 𐌺. — 9:e runan, som varit 𐌺, är stympad. — Af 10:e ↑ är nedre delen med det mycket kraftiga kännestrecket bevarad; öfre delen af stafven är dels afstympad, dels bortnött. — Af 11:e runan * saknas öfre delen. — 12:e runan ↑. Nedre delen af stafven samt nedersta spetsen af kännestrecket äro ännu märkbara; det öfriga är dels bortslaget, dels bortnött. — Af en 13:e runa (↑) fins endast ett litet fragment kvar af stafven.

¹ Den ursprungliga kanten är bevarad framför de två första runorna till vänster på ett stycke af 18 cm samt midt framför 4:e runan ↑. Till höger är en del af den ursprungliga kanten kvar framför pricken mellan ↑ och *. På detta ställe har man alltså hällens ursprungliga bredd.

VIII

ALFVELÖSA, SMEDBY, ÖL.

11

1/10

Fonetisk transskription: — — — *ta stiúp sinn. Hann* — — —. Inskriftens början har alltså innehållit ungefär följande: »N. N. reste denna sten efter — — te, sin styfson». Det enkla ordet *stiúpr* är icke förut anträffadt i något svenskt literaturminnesmärke. Fornsvenskan har *stiupson*.¹

Runstenen är tagen i förvar af egaren till Alflösa, landtbrukaren Per Enock Olsson.

12. Smedby kyrkogård.

Pl. IX. Fig. 12.

Literatur: L. 1316. — B. 1065.² — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 11, utskriften nr 30. — Linnés *Öländska och Gotländska Resa*, s. 77. — Frigelius, *Handskrifna samlingar* (se s. 8). — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 155. — Sjöborg, *Samlingar för Nordens fornälskare*, III, s. 155. — A. Noreen, *Arkiv för Nordisk Filologi*, VI, s. 387 not.

Den fig. 12, pl. IX afbildade, stympade runstenen låg enligt Rhezelius år 1634 på en graf utanför den dörr, som fans på Smedby kyrkas långhus. Äfven Linné fann stenen år 1741 på denna plats, men på Ahlqvists tid var den flyttad och låg som »dörrflisa» (trappsten) vid samma kyrkdörr. Smedby gamla kyrka är nu nedrifven; förmodligen har runstenen fått tjenstgöra som byggnadsmaterial vid uppförandet af den nya kyrkan, som ligger på den gamlas plats. Ty våra forskningar efter stenen hafva varit resultatlösa.

Afbildningar af Smedbysten finnas hos Rhezelius, i Bautil samt hos Frigelius. Vår teckning är en kopia af Rhezelii teckning i konceptet.

Enligt Rhezelius hade detta fragment en höjd af 3 alnar (1,78 m), en bredd upptill af 6 kvarter (0,89 m), nedtill af 5½ kvarter (0,82 m). Dessa mått öfverensstämman i det närmaste med måtten i Bautil. Smedbysten har varit en ganska reslig minnesvård. Den kan beräknas hafva varit, då den var fullständig och stod upprätt, åtminstone en half aln högre än den bevarade delen, så att höjden öfver jordytan varit minst 3½ alnar (2,08 m). Bredden hade genom stympningen blifvit minskad med omkring en tredjedel.³

Inskriften har varit inhuggen i en enkel slinga af ett utseende, som är bekant från några andra öländska runstenar.⁴ Begge ändarna af inskriftbandet hafva formen af den hoprullade ändan af en skriftrulle, under det att vanligen den ena ändan af bandet blifvit

¹ Ett af *stiúpr* bildadt fem. *stiúpa*, styfdotter, förekommer L. 439.

² Teckningen i Bautil är signerad med Hadorphs och Törnevalls initialer. Jfr s. 6.

³ Teckningen i Bautil återgifver troligen fragmentets form bättre än Rhezelii (= vår fig. 12). Enligt Bautil har stenen varit bredare nedtill än upptill, medan man af Rhezelii teckning får intrycket att stenen varit rektangulär.

⁴ Alflösa nr 10, Säby nr 18, en nyfunnen runsten af sandsten samt af gotländsk form på Köpings kyrkogård och en runsten, som Hilfeling afbildat från Högby.